

Competitivitatea

[O abordare microeconomica]

Misu Negritoiu
Director General
Bucuresti, 15 aprilie 2010

1. Rationament microeconomic

Competitivitatea este preponderent microeconomica

Paradigma analitica – diamantul competitiv

Consideratii asupra factorilor competitivi

Fazele dezvoltarii competitive

Competitivitatea este preponderent microeconomica

Competitivitate si productivitate

Competitivitatea e strans legata de productivitate

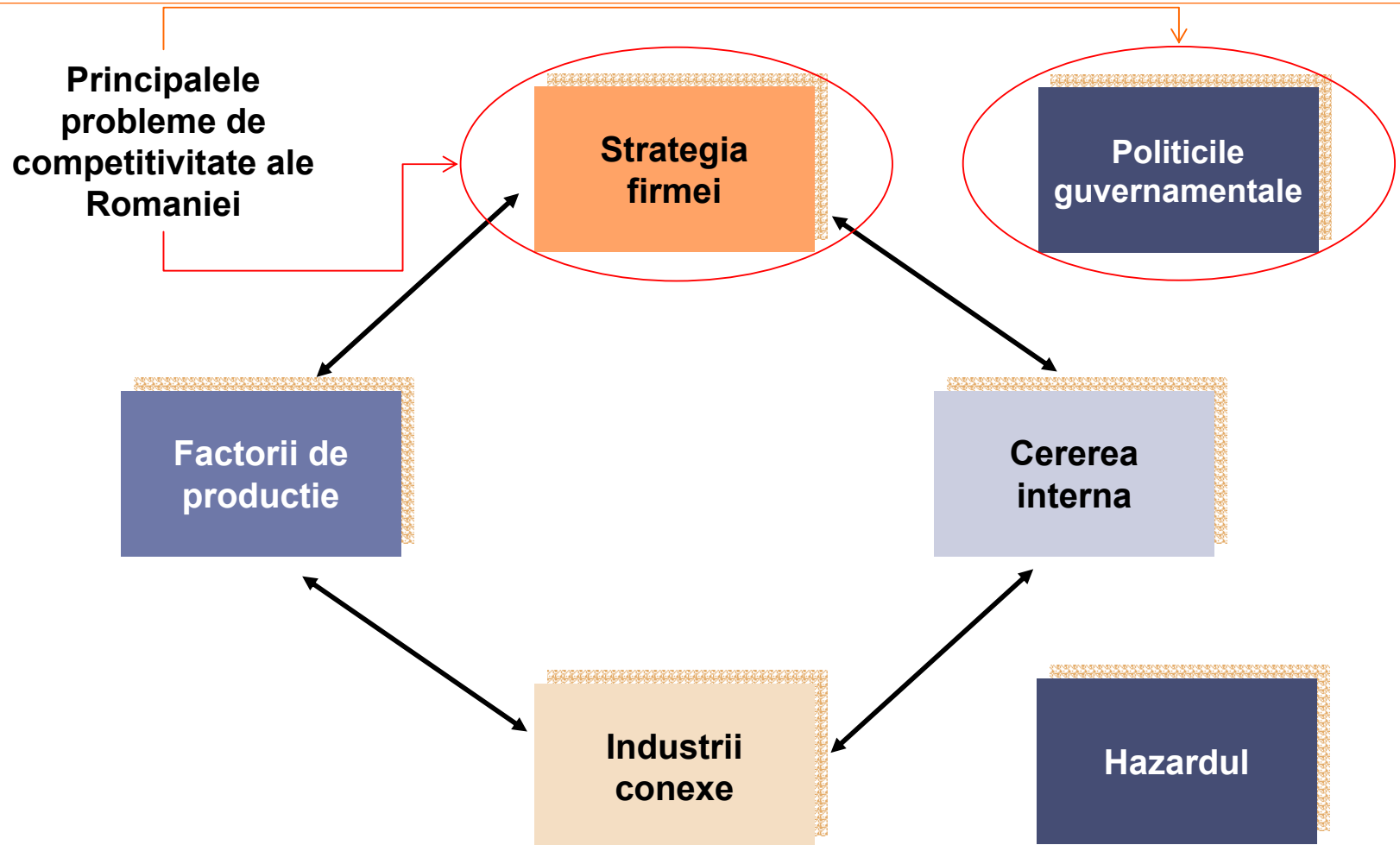
- Alte acceptiuni: nivel redus al costului fortei de munca, fiscalitate scazuta, deprecierea monedei nationale
 - nu sunt factori de competitivitate, putin dezirabile din punct de vedere competitiv
- In acceptiunea Comisiei Europene, competitivitatea inseamna, cumulativ, productivitate si avantaj comparativ pe plan international
 - “competitivitatea este determinata de cresterea productivitatii” si se reflecta in “crestere sustinuta a standardului de viata al unei natiuni”

Competitivitatea se creeaza, in principal, la nivel microeconomic

Prosperitatea sustenabila este creata de catre firme, intr-un mediu macroeconomic propice (rolul statului)

- Calitatea mediului de afaceri este un factor fundamental
- Factorii care determina nivelul productivitatii: investitiile, concurenta/spiritul antreprenorial, capacitatea de a inova

Paradigma analitica – diamantul competitiv

Consideratii asupra factorilor competitivi

Factorii de productie

- Forta de munca, specializarea abilitatilor, tehnologie, finantare etc.
- Avantajul competitiv se construiește nu pe factorii mosteniti, ci pe cei creati prin:
 - investitii consistente
 - specializare
- Necesarul de investitii si specializarea asigura o bariera la intrare inalta, care protejeaza avantajul competitiv
- **Libera circulatie a factorilor de productie amplifica, paradoxal, constrangerile (emigratia a crescut costurile salariale si a redus productivitatea relativa)**

Cererea interna

- Caracteristicile cererii interne au un efect foarte semnificativ asupra strategiei firmelor nationale, prin:
 - preferinte
 - Sofisticare
 - dimensiune
 - In consecinta, prin presiunea indusa asupra costurilor, a inovatiei si a calitatii
 - Liberalizarea comertului intra-UE si global reduce din importanta cererii locale

Industrii conexe

- Existenta unor industrii conexe competitive la nivel international este o conditie a succesului intr-un domeniu
- Un sector sau o firma nu pot excela izolat de restul retelei economice pe care se sprijina, decat accidental
- Este o constrangere localizata geografic si, in consecinta, este greu de compensat; necesita, in sine, ca preconditionii, o buna calitate a celorlalte elemente ale diamantului competitiv

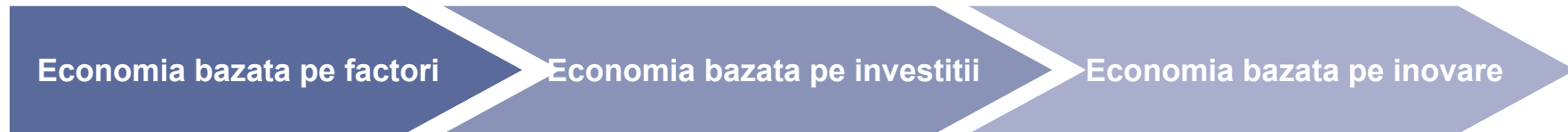
Strategia firmei

- Diferitele metode de management, orizontul de performanta investitionala, dimensiunile firmelor, tipul de pozitionare pe piata
- Tipul de economii de scara pe care le permite sectorul si/sau le exploateaza firma:
 - economii interne: costul unitar depinde de dimensiunile firmei, și nu neapărat de dimensiunile industriei respective
 - economii externe: costul unitar depinde de dimensiunile industriei, și nu neapărat de cele ale firmei

Factori cu impact orizontal

- **Politicile guvernamentale: investitiile in infrastructura, educatie, cercetare-dezvoltare; politicile sectoriale si regionale; stabilitatea macroeconomica**
- **Cluster-ele: existenta unui “diamant” competitiv in ansamblu genereaza un cluster competitiv international, ma degraba decat a unui succes izolat)**
- **Hazardul**

Fazele dezvoltarii competitive

- Avantajul competitiv consta in costul redus al factorilor de productie
- Companiile au un rol redus in realizarea valorii adaugate si se bazeaza pe forta de munca ieftina
- Tehnologia este asimilata prin importuri si investitii straine directe

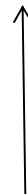
In Romania, realitatea se afla aici...
(ceea ce este o situatie putin dezirabila)

- Avantajul competitiv consta in capacitatea de a produce bunuri si servicii de calitate, prin metode eficiente, dar cu salarii mai reduse
- Diamantul national sustine deja investitii majore in infrastructura si modernizarea proceselor tehnologice

Aceasta varianta este mai fezabila,
ne indreptam spre ea si ar
reprezenta un progres enorm

- Avantajul competitiv consta in crearea de bunuri si servicii inovative pe plan international
- Strategiile competitive ale companiilor sunt globale, iar diamantul national este competitiv in toate domeniile

... iar discursul tinteste aici
(ceea ce este o situatie putin realizabila)

2. Strategia competitiva a firmei

Factorii competitivi in cazul Romaniei

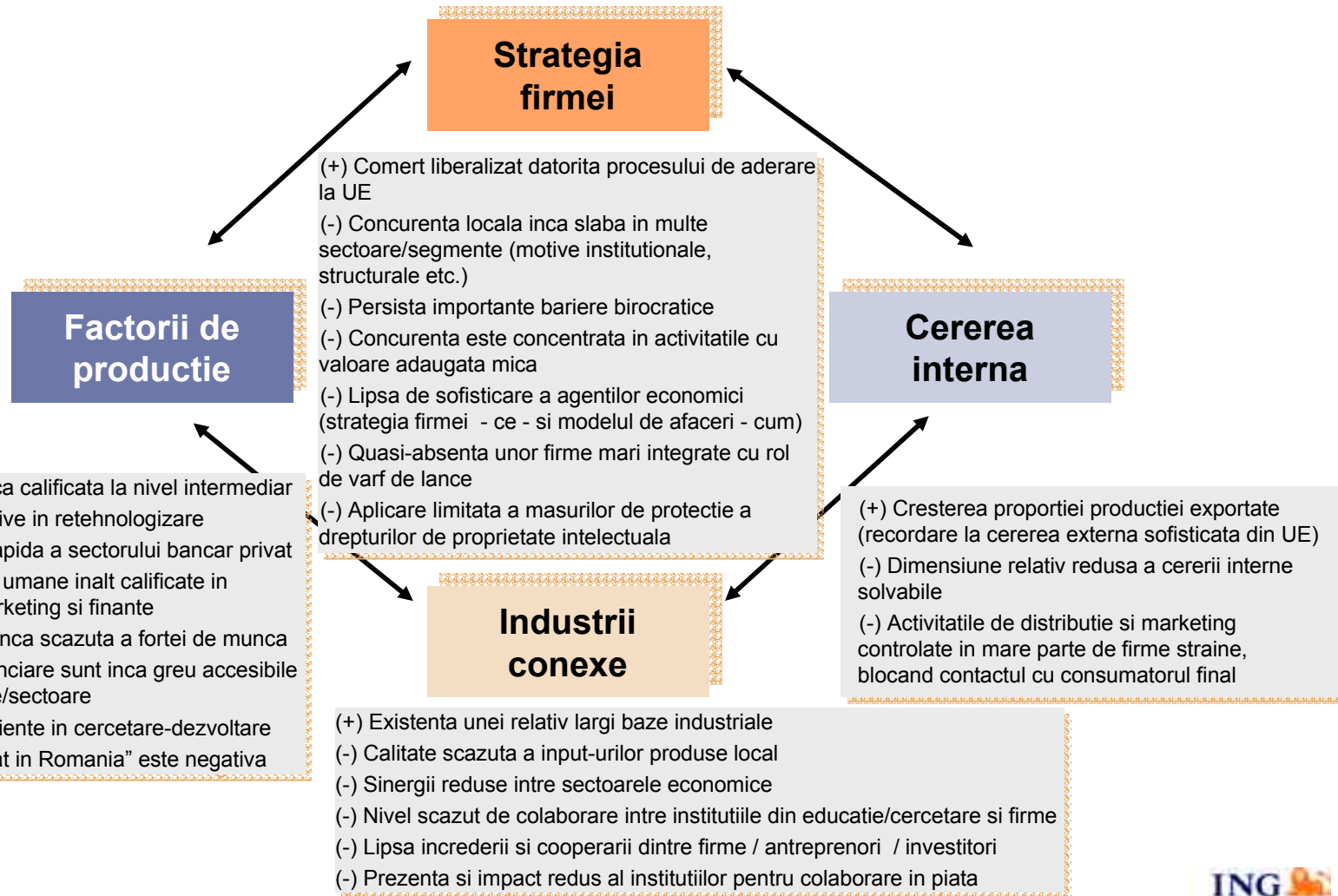
Strategia firmei

Strategia competitiva – unde se pozitioneaza firmele romanesti

Diferente intre segmentul mediu local si subsidiare

Factorii competitivi in cazul Romaniei

Principala problema o reprezinta strategia firmei

Strategia competitiva a firmei

Firmele pot concura prin eficienta operationala sau pozitionare strategica

Eficienta operationala

Profitabilitatea superioară concurenților realizeaza printr-un **cost mai redus**

- Managerii companiilor locale și-au concentrat eforturile mai degrabă în direcția îmbunătățirii eficienței operaționale
- Acest efort constant este o condiție necesară dar nu și suficientă pentru atingerea unei profitabilități superioare (bunele practici se copiaza rapid)
- O astfel de abordare reprezinta un razboi de uzura

Pozitionarea strategica

Profitabilitatea superioară concurenților realizeaza prin obținerea unui **preț mai mare pentru produsul propriu**

- Pozitionarea pe o treapta superioara in lantul valorii in sectorul economic respectiv - fezabila pentru firmele romanesti :
 - › proces evident in cadrul industriei de mijloace de transport
- Inovare si aducerea unor produse noi pe piata (corelare cu ciclul de viata al produsului) - putin fezabila pentru firmele romanesti:
 - › exemple punctuale pozitive in domeniul IT (software)

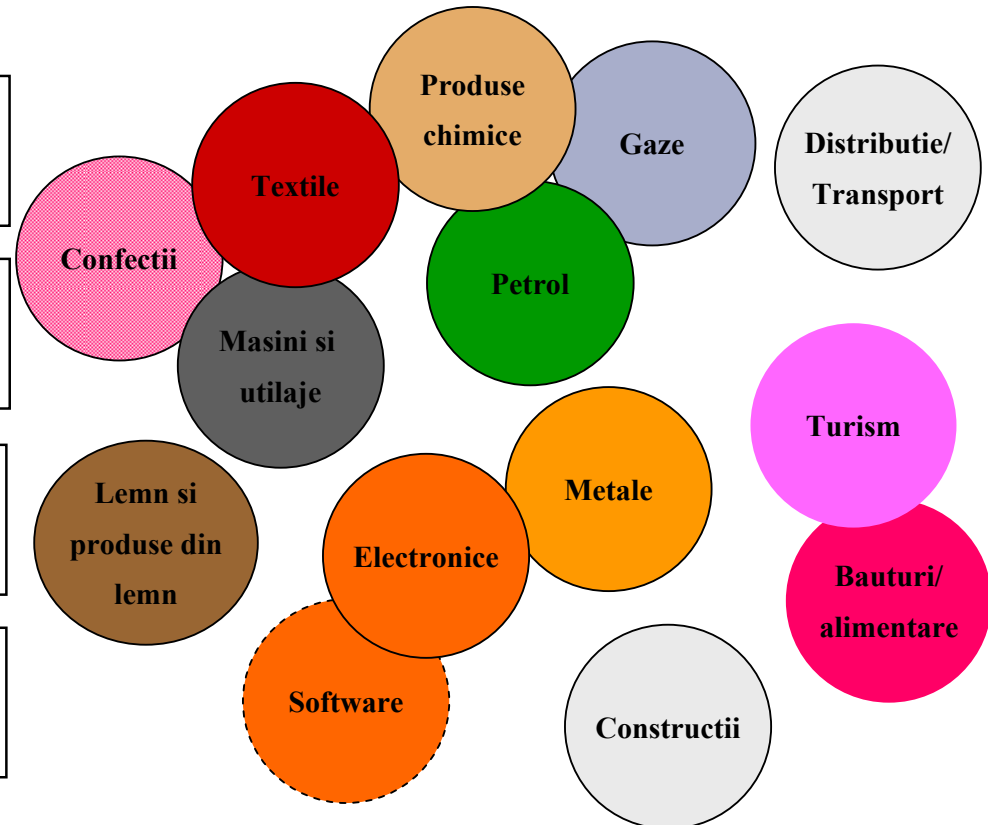
Strategia corporatista are putine sanse

Clusterele nu au interconexiuni

Sectoare formate prin: costul redus al fortei de munca, resurse naturale si interventia guvernului

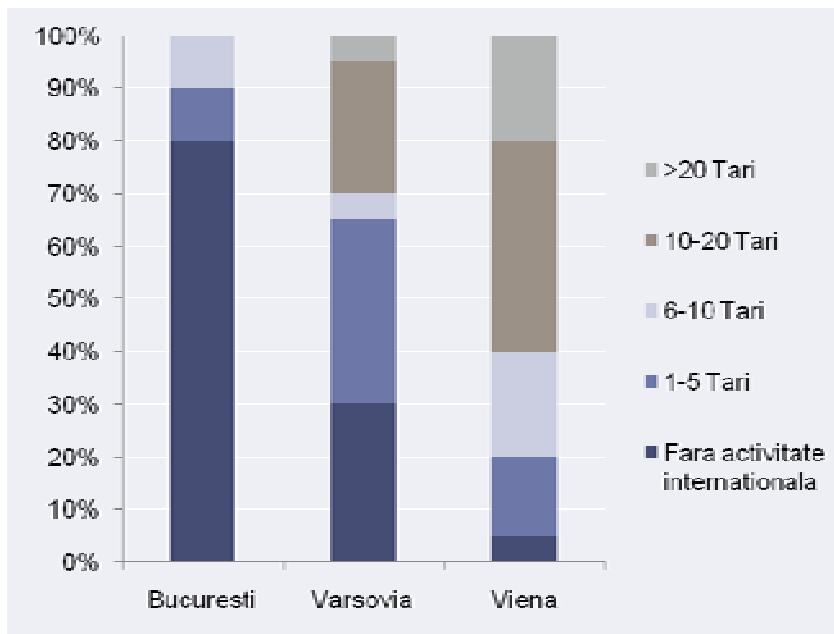
Costuri reduse	Textile Confectii
Resurse naturale	Lemn, metale Petrol, gaze Materiale de constructii
Geografie si istorie	Turism Bauturi / produse alimentare
Interventie guvernamentala	Masini si utilaje Electronice Mijloace de transport

...ceea ce a dus la slabe sinergii

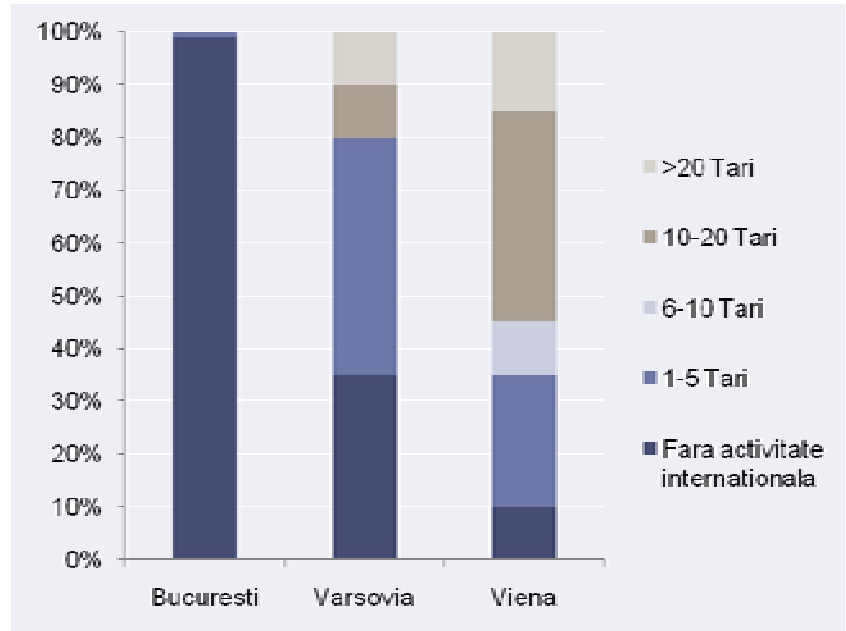
Internationalizarea ramane slaba/absenta

Internationalizarea companiilor listate din top 20

Sursa: RCI, pe baza detelor: Bursa de Valori Bucuresti, Bursa de la Varsovia: Gielda Papierów Wartościowych w Warszawie, Bursa de la Viena: Wiener Börse AG, site-urile companiilor listate (31 dec 2009).

Internationalizarea companiilor listate din top 20 care au fost privatizate total sau partial prin listare

3. Rolul statului

Impactul politicilor guvernamentale

Costurile cu forta de munca

Productivitatea muncii pe ora lucrata

Curs real deflatat cu costul fortei de munca

Impactul politicilor guvernamentale

Factorii de productie

- reglementarea utilizării, prețului și conservării resurselor naturale
- educație și formare continuă
- dezvoltarea și reglementarea infrastructurii
- eficientizarea sistemului juridic și a administrației publice
- politica în domeniul economisirii și al pieței de capital (disponibilitatea surselor de finanțare pentru investiții)
- politica în domeniul științei și tehnologiei

Cererea interna

- politica monetara, fiscală si salariala - influențează modelul de consum
- politicile din sfera comerțului internațional și a investițiilor străine directe
- normele tehnice și de mediu impuse produselor și serviciilor
- nivelul de informare al consumatorilor
- politica achizițiilor de stat

Industriile conexe

- stabilirea de zone libere sau parcuri industriale
- politicile din sfera comerțului internațional și a investițiilor străine directe
- acordarea licențelor, reglementările din sfera prețurilor și distribuției
- statul ca actor economic (achiziții publice, statul ca producător sau acționar)
- politica de dezvoltare regională

Procesul de transformare economica

- legi privind forța de muncă (flexibilitatea pieței muncii),
- politica în domeniul investițional (facilități fiscale, piețe de capital),
- politicile din sfera comerțului internațional și a investițiilor străine directe
- politica concurenței,
- statul ca actor economic,
- protejarea dreptului de proprietate intelectuală

Rolul guvernamental – cum influenteaza

Moduri de a impacta elementele diamantului competitiv

Exista modalitati practice de inscriere intre cele doua extreme

- statul interventionist, cu politici industriale active, care alege castigatori si construiesc campioni
- statul minimalist, care se margineste la corectarea imperfectiunilor pietei

Contextul macroeconomic, politic, juridic si social

- crearea unui mediu stabil, predictibil si de incredere
- imbunatatirea conditiilor de ordin social pentru cetateni

Cluster

- facilitarea dezvoltarii si imbunatatirii clusterelor (cu efect asupra economiilor de scara externe in sector, plus efecte de antrenare si concurenta mai accentuata)

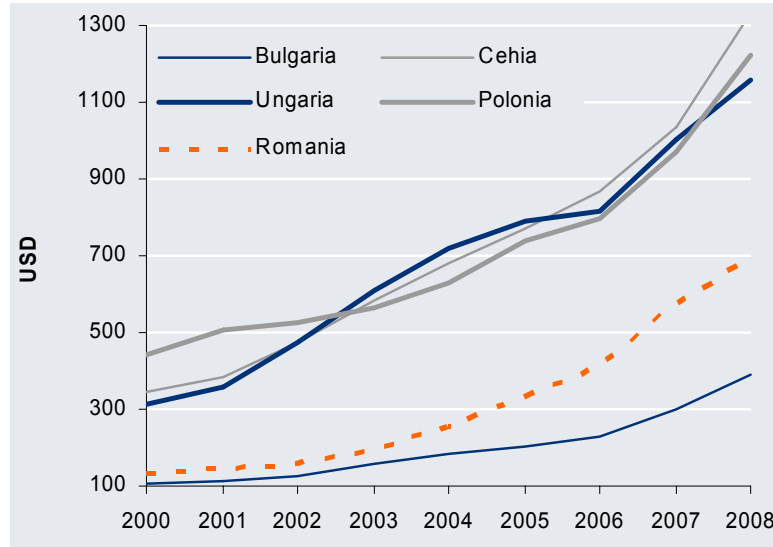
Mediul (microeconomic) de afaceri

- imbunatatirea disponibilitatii, calitatii si eficientei inputurilor de interes general sau specific, a infrastructurii si organizatiilor publice
- stabilirea unor reguli si a unui sistem de motivare in cadrul politicii concurentei care sa incurajeze cresterea productivitatii

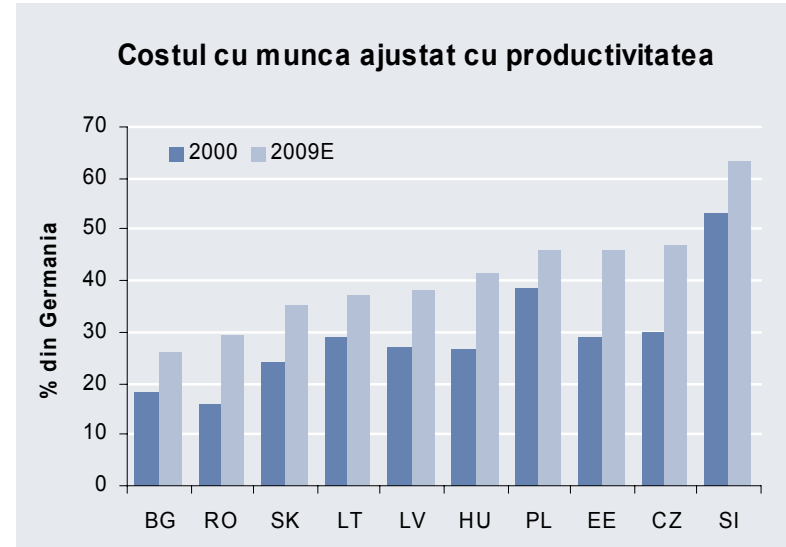
Procesul de transformare economica

- institutionalizarea structurilor si proceselor din cadrul administratiei publice care urmaresc imbunatatirea competitivitatii si promovarea participarii tuturor actorilor relevanti

Costurile cu forta de munca

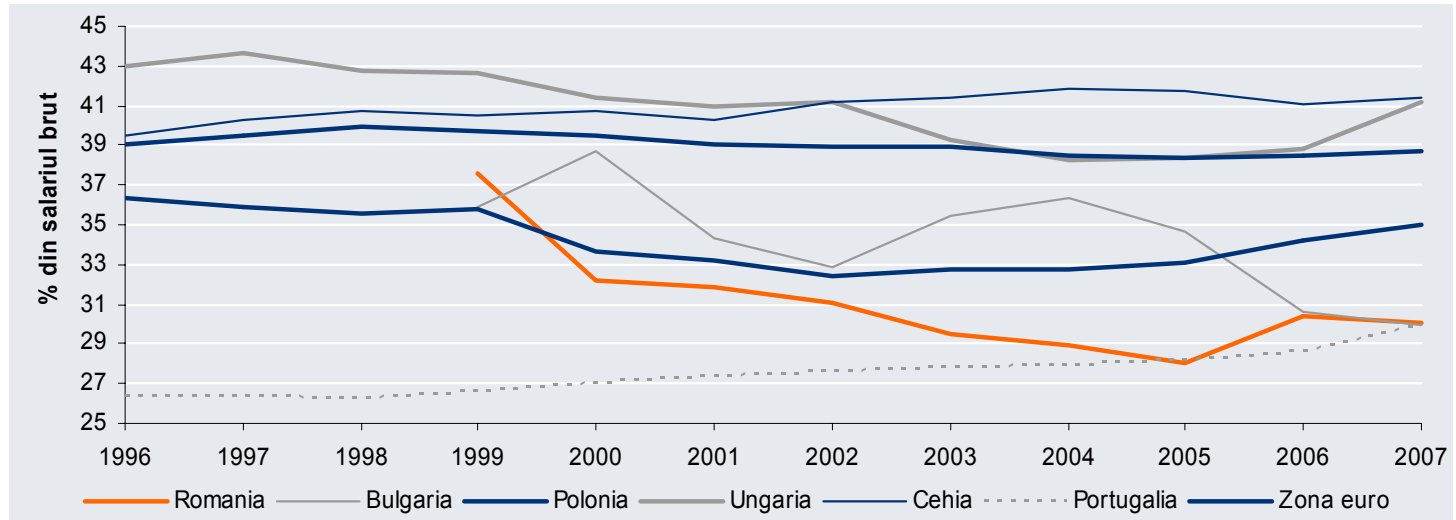
Sursa: CE Research

Sursa: Eurostat

- Suntem mult mai ieftini decat Germania – destinatie atractiva pentru ISD
- Nivel inca redus al salariului nominal brut la nivelul intregii economii
- Crestere rapida dupa 2004 pe fondul unor politici fiscale si salariale necorelate cu productivitatea

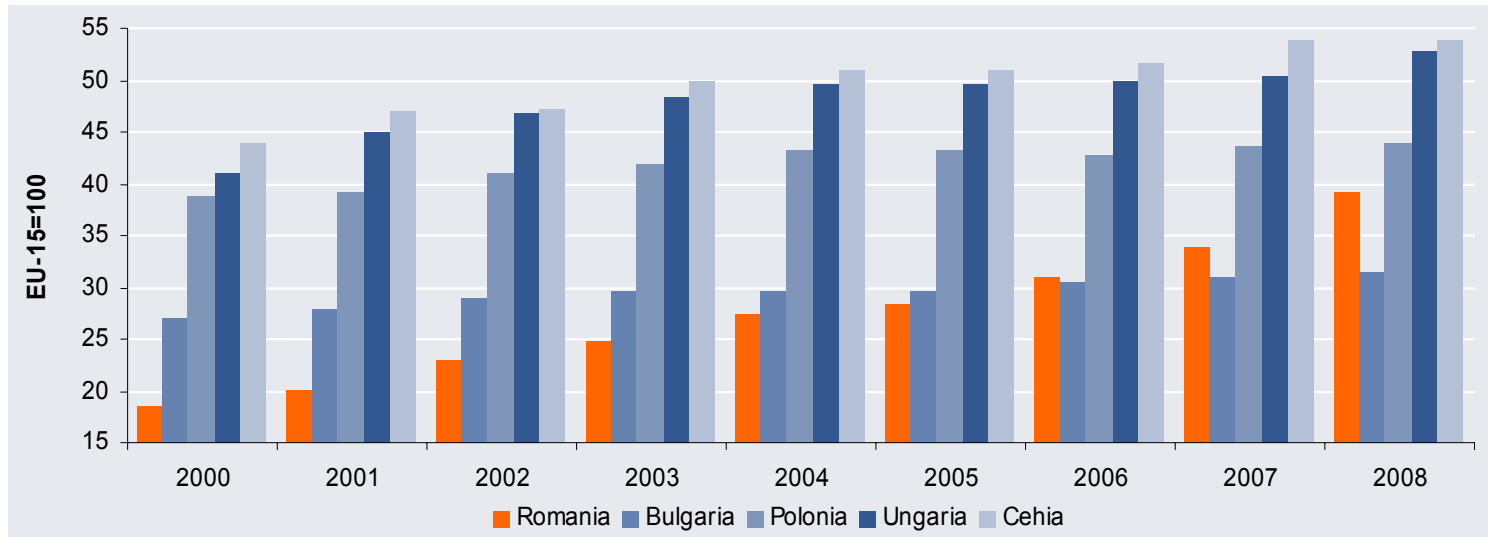
Taxarea implicita a muncii

Sursa: Eurostat

- Nivel foarte scazut in Romania
- Avantaj insuficient (ex. Portugalia)
- Nici Bulgaria nu a reusit sa atraga ISD in volum mare
 - locatia in UE conteaza,
 - coruptia, etc

Productivitatea muncii pe ora lucrata

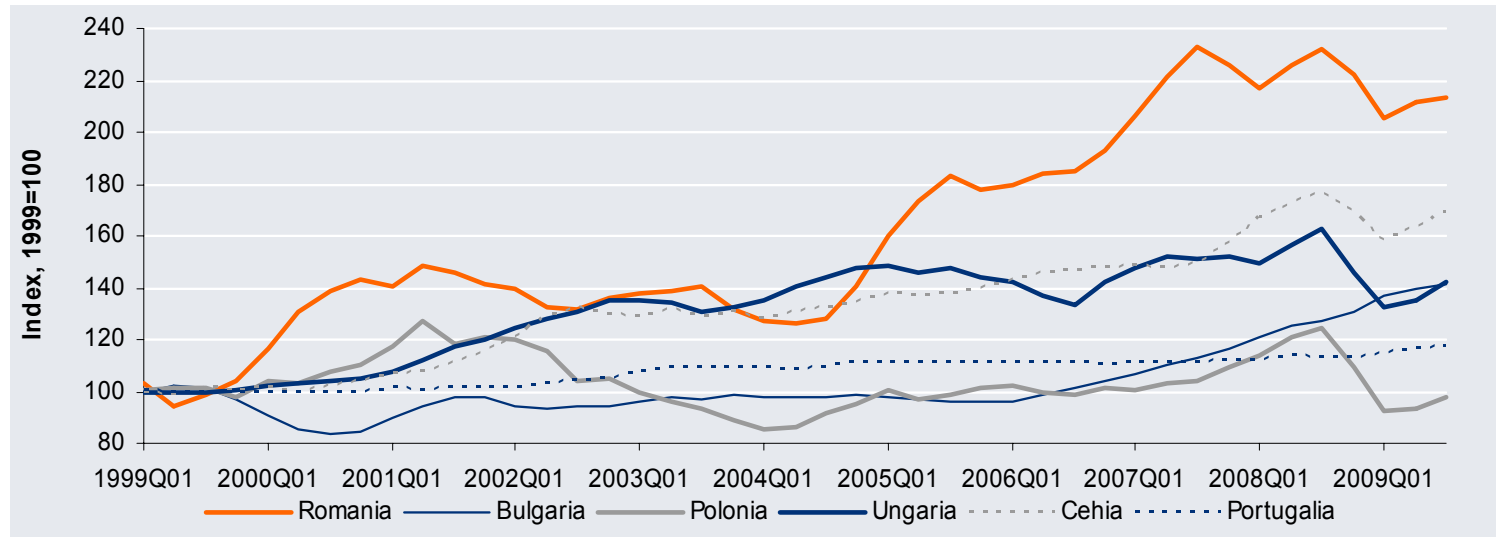
Sursa: Eurostat

Crestere puternica a productivitatii si, implicit, a competitivitatii (mult peste Bulgaria)

In Romania, nivelul productivitatii se dubleaza pe parcursul perioadei analizate (40% vs 19%)

Decalajul de recuperat ramane mare – potential semnificativ de crestere a productivitatii si de crestere a ISD in Romania

Curs real deflatat cu costul fortei de munca

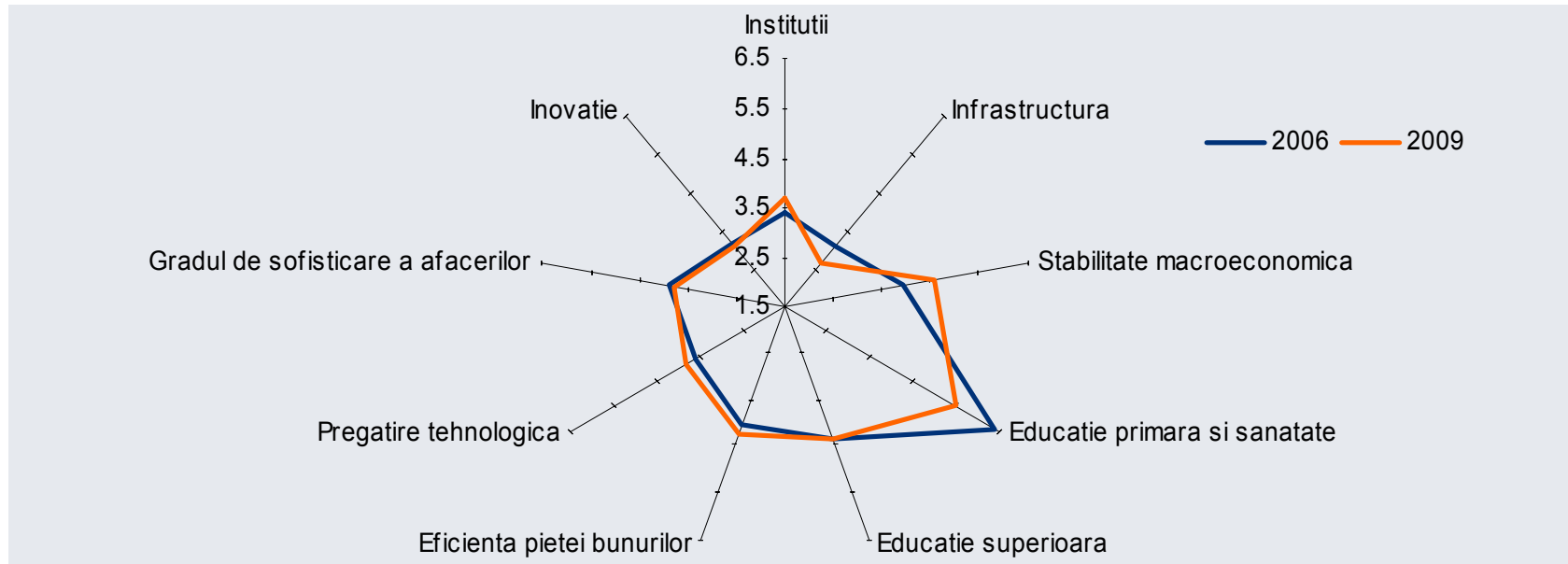
Sursa: Eurostat, 36 de parteneri de comert

Avantajul competitiv (costul cu forta de munca e mult mai redus decat in regiune) a fost erodat in mod semnificativ:

- creșterea puternică a salariilor și
- aprecierea reală a monedei

Ajustarea din ultima perioada e insuficientă, din păcate

Ce s-a schimbat intre 2006 si 2009?

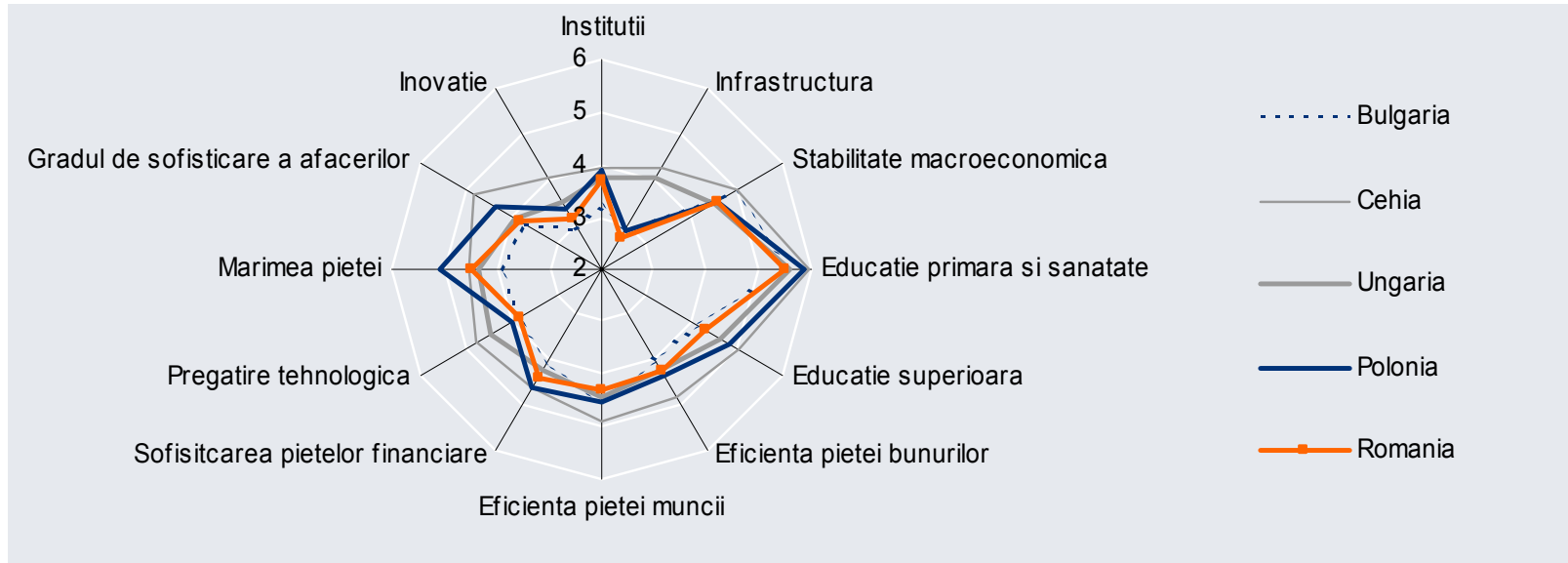
Sursa: WEF, scorul mai mare reprezinta imbunatatire

Intrarea in UE nu a adus imbunatatiri majore

In realitate, s-au inregistrat doar imbunatatiri minore din 2006 pana in 2009

Este de asteptat ca imbunatatirile viitoare sa fie lente si de durata

Romania: perspectiva regionala

Sursa: WEF, scorul mai mare reprezinta imbunatatire

Suntem pe locul 129 din 133 de tari in domeniul “calitatea infrastructurii”

Cele mai slabe puncte: legislatia privind taxele, instabilitatea politicilor economice, guvernare ineficienta, birocratie

Numai Bulgaria are scoruri mai slabe

Concluzii

- **Economia Romaniei se afla in plin proces de tranzitie de la dezvoltarea bazata pe factori la cea bazata pe investitii**
- **Principalele piedici in calea definitivarii acestei tranzitii:**
 - **strategia firmei**
 - › exportatorii de produs finit au o contributie redusa a productiei proprii la produsul finit pe care il asambleaza
 - › structura de finantare a investitiilor in tehnologie (preponderent prin datorii si nu prin fonduri proprii)
 - **lipsa unor clustere coerente si interelationate**
 - › clusterele existente au fost create prin interventionism statal nesustenabil
 - › multe elemente de legatura intersectoriala dintre clustere au disparut, structura actuala fiind lacunara
- **Costurile reduse cu forta de munca – atragerea de ISD pe termen mediu-lung**
- **Aprecierea leului si dinamica alerta a salariilor au erodat competitivitatea**
 - salariile sau cursul de schimb mai trebuie sa se ajusteze (nu ne putem permite cresteri salariale si nici apreciere nominala)
- **Solutia la probleme identificate prin WEF necesita capital relativ redus (cu exceptia infrastructurii), insa presupune un proces indelungat**
 - masurile favorabile pe termen mediu se regasesc in acordul cu FMI/UE/BM